

Abonamentul:

pe 1 an 5 cor.
pe 1/2 an 2-50
pe 1/4 an 1-25

ROMANIA:

pe 1 an 7 lei
pe 1/2 an 3-50

TARA NOASTRA

REVISTA SĂPTĂMĂNALĂ.

Redacția
și
administrația
SIBIU
NAGYSZEBEN
strada Morii 8.

Moravuri.

A început să fumege din nou vechiul putregai din Scheii Brașovului și — potrivit datinei tradiționale, — Românii din două țări trebuie să ia act, că iar s'a pornit cearta la bătrâna biserică de sub ocrotirea Sfântului Niculaie. S'a vânturat prin toate ziarele noastre faimoasa frământare electorală din prilejul alegerii recente de deputat la congresul național-bisericesc. Toți cetitorii de gazete din Ardeal și Țara-Ungurească știu acum în ce chip s'a dat strașnica bătălie din care a ieșit biruitoare flamura roșie a domnului Arsenie Vlaicu, directorul școalelor noastre comerciale din Brașov. Știe cetitorul cum au fost bătute „găgani“, cum li-s'a strigat întreitul „huido“ la „kindergartenul“ din Brașov, cum între venerabilii păreți ai bisericii istorice s'au aruncat cuvinte grozav de puțin bisericose la adresa profesorilor dela liceul nostru, pe cari în mare parte nu i-a împărțit soarta de favorul excepțional de-a vedea lumina zilei mai întâi în sbuciumata republică din Schei. Dar a trecut și granița coroanei Sfântului Ștefan zvonul acestei minunate bătălii, doar eră o trebuință neapărată să știe și frații noștri din Regat că deacum „s'a isprăvit cu găgani“ și a răsărit din nou steaua „cioclașilor“. Eră, se 'nțelege, un păcat de neiertat, dacă nu se lămurea și la București crunta răsbunare și nu se trimetea vorbă și pe-acolo, că adică: bine să luați seama găganilor, că noi „cioclași“ răbdăm cât răbdăm, dar când ne-om pune noi cu nenea Sterică și cu-ai noștri, vă potopim! Și cetitorul știe, cum într'un avânt de nobilă indignare s'a sumes părintele protopop Voina și i-a făcut scrisoare profesorului universitar N. Iorga, îndrumându-l la ordine în speci-

ficul jargon brașovenesc, cam așa: Ia ascultă mă! Mă Iorgo mă! Să știi că „ai sticleți la cap“ și că „te duc de nas toți măgarii“ și să mai știi, că „ești un nebun“. Auzi, mă Iorgo mă!... Aceste și încă multe altele se știu acum din ziare. Dar nu s'a isprăvit încă marele război. Nu! Mă rog „cioclași“ sunt teribili în mânie și când se pornesc „loiesc“ la cap, nu glumă. Ian cetiți foita „Deșteptarea“ în care biruitorul tribun, d-l Arsenie Vlaicu scrie cu tiparul și luminează poporul. Cetiți, pentru Dumnezeu, un număr din această foită, — mai mult nu cetiți, — ca să vă faceți o idee de felul cum directorul școalei comerciale înțelege să-și susție rolul de luptător al trebilor noastre obștești. Cetiți, ca să faceți cunoștință cu mentalitatea caracteristică a luptelor noastre de partid, să vedeți până la ce nivel se poate cobori la noi felul de manifestare al dușmăniei și să învățați și d-voastră terminologia particulară a unor condeie cari scot la suprafață expresii necunoscute în bogata comoară lexicală a limbei noastre, expresii cu mult mai importante pentru ceice vor să fixeze valorile morale ale unei părți din mult laudata noastră clasă „inteligentă“, decât pentru filologii noștri. — Aceste se petrec acum la Brașov sub ochii noștri ai tuturor și, — bun e Dumnezeu, — dar precum ne arată semnele și pe cât ne cunoaștem oamenii, opinia noastră publică va avea încă mult de furcă cu vârtoarea de patimi din acest neastâmpărat ungher al neamului nostru.

Noi, cești din jurul acestui organ de publicitate, prea bucuros am închide ochii și-am tăcea în fața acestor atitudini bătaioase. Am tăcea, fiindcă nu e o plăcere nici să pătrunzi, nici să pui la cântar preocupările mărunte, ori năbădăile din cutare microcosm, fie acesta chiar sinodul bisericii din Schei. Am tăcea și din mo-

titivul, că n'avem nici în clin nici în mănecă cu echilibrul de partid al pomenitelor frământări electorale și nu avem în programul nostru tendințe de-a stărui asupra chestiunilor de ordin pur local. Ne mai este și absolut indiferent, cine anume șade în scaunul eforiei din Brașov și iscălește condica administrativă a fondurilor dela biserica Sfântului Nicolae, dacă această condică este purtată cu cinste și omenie. Dar se ridică altă chestiune care nu ne poate lăsa indiferenți, căci e în strânsă legătură cu interesele superioare ale neamului nostru. Și aceasta e problema educației ce se dă în aceste împrejurări tineretului nostru școlar din Brașov, venit acolo din toate unghiurile românismului. Căci să distingem: domnul Vlaicu nu e numai tribun al poporului, temperament viu cu nelinfrânate și cronice ambiții sinodalnice, nu e numai dibaci elector și fiu al Scheiului înzestrat cu menirea providențială de-a stărpia „găgani“, ci e directorul unui institut de învățământ sub a cărui poașă și îndrumare se cresc sute de tineri veniți la școală. Și încă ceva: atâți oameni tratați cu „huido“ și alte epitețe tipice de partidul excelent organizat al d-lui Vlaicu, sunt profesorii școalelor noastre din Brașov, cea mai de căpetenie din instituțiile noastre culturale.

Acum inchipuiți-vă înalta valoare pedagogică a acestei bătălii. Atâtea sute de băieți cari își văd terfelii profesorii, trași în noroi și huițuți în biserică. Nu mai vorbim de împrejurarea că întinsa activitate, cum am zice publică a domnului Vlaicu, încă nu e un favor extraordinar pentru învățământ, nici pentru grelele sale îndatoriri de director și profesor. Dar vorbim de dezastrul moral la care e expusă tinerimea noastră în astfel de împrejurări. Doar e la mîntea omului că acești tineri nu pot fi feriți de val-

Romanul unui poet.

— O pagină din trecut. —

„Vieța noastră este atât de scurtă, atât de monotona, atât de pînă de supărări și de năcazuri, încât, când ni-se înfățișează un minut de fericiere, ar fi o nebunie pentru noi, dacă l-am lăsa să treacă, fără să ne bucurăm de dănsul.“
Kogălniceanu.

Ne ocupăm așa de mult de noi și așa de puțin de vieța celor din trecut. Astăzi, un an, doi, de activitate literară îți asigură nemurirea. O cărtică de încercări, câteva traduceri și localizări ajung pentru a-ți vedea portretul în gazetă, însoțit de-o amănunțită descriere a vieții. Iar despre cei din trecut păstrăm tăcere. Lumea lor de gândire, atmosfera în care au trăit, au muncit, visat și suferit, ne rămân închise. Doar vre-un migălos cercetător al istoriei literare de se mai oprește din când în când asupra acelei vieți apuse, pe care caută s'o reconstitue după puținele dovezi ce ne-au rămas.

E un contrast viu între loquacitatea noastră despre noi înșine și între ceilalți, cari erau așa de sgârșiți în a comunica cetitorilor sau a transmite urmașilor deslușiri asupra lor. Pecând în literaturile străine poți urmări viețile scriitorilor vechi aproape zi cu zi, la noi abia cu unul, a cărui corespondență a fost publicată, în parte, dacă ai putea face astfel. Dar și acesta — e

vorba de Alexandri — parecă în întreaga sa mulțime de scrisori ar căuta în adins să acopere partea intimă a vieții și să-și ascundă vibrațiile mai calde ale sufletului.

Mai puține știri avem despre acele câteva talente, cari s'au ivit în treacă pe orizontul vieții literare, au strălucit o clipă ș'au dispărut, — despre micile epizoduri ale mișcării deodinioară. Printre aceste trecătoare apariții vom aminti un singur nume: pe acela al lui Hrisoverghi. Cine-l mai cunoaște? Cui îi mai spune ceva acest nume, cu terminațiunea lui grecească? Și, vedeți, ș-a avut și el rolul lui, un rol asupra căruia toate privirile Moldovenilor și, cum vom vedea, mai ales ale moldovencilor erau ațintite ca asupra unui adevărat meteor. Despre el câteva cuvinte.¹⁾

Eră pe la 1934, când Hrisoverghi, pe atunci în vârstă de 23 ani, își tipări întâia sa poezie „Odă ruinelor cetății Neamțului“. Eră într'un timp când la Iași Asachi făcea pe decanul literaturii române, când Negruzzi pornia a fi slăvit, iar ceilalți de mai târziu, în frunte cu Alexandri, erau încă prin pensioane. Poezia lui Hrisoverghi, cu caldă evocare a trecutului și prin apostrofarea îndrăzneată la adresa sacrilegilor contemporani cari distrug monumentele naționale, a stărnit mare senzație în Moldova. Prin pleava de tradu-

¹⁾ Cu prilejul apariției unei alegeri din poeziile lui, în editura „Minervei“.

ceri de tot felul de atunci, originalitatea autorului (dealtfel mult înapoia autorului „Ruinelor Targoviștei“) plăcū și reputația lui eră întemeiată.

Dar se întâmplă un fapt ciudat. Trec luni, trec ani și Hrisoverghi nu mai tipărește nimic. Societatea înaltă, din care făcea parte — eră fiu de vornic — și curtea domnească, căreia-i eră atașat ca adjutant, așteptau zădarnic continuarea făgăduitoarei lui cariere de poet. El moare la 1837 și abia după moarte vin prietini lui, Negruzii și Kogălniceanu, îi orânduiesc hărțile și-i dau în vileag două volume de traduceri și de versuri postume, pe cari ei le însoțesc cu entuziaste comentarii.

De ce nu mai publicase nimic în acest interval? Răspunsul la întrebarea asta e un întreg roman, pe care-l voiu povesti după izvoarele contemporanilor.

Hrisoverghi eră un erotic sentimental. Acesta dealtfel pare a fi fost spiritul general al epocii și al societății sale, când poezia sentimentală eră atotstăpânitoare. Și mai eră Hrisoverghi un tinăr „frumos ca un zeu“ — cum spune Negruzzi. Chipul lui, cum ni-se arată dintr'o ilustrație cunoscută, în care seamănă mult cu poetul german Theodor Körner, eră în adevăr seducător. Cu calitățile aceste fizice și sufletești, el stăpânea o lume, iubea și eră iubit și vieța-i trecea în o dulce nelucrare. „El s'ar fi silit s'

toarea de patimi care se deslănțuiesc sub ochii lor. Sunt sigur că au fost la biserică când s'a strigat „hoo găgane“ cutărui profesor, sunt sigur că în oara de merceologie a domnului Vlaicu ceteșe tiradele din „Deșteptarea“, gazeta „domnului director“, și sunt sigur și de aceea, că în preziua faimoasei biruințe, mintea domnului Vlaicu a fost mai preocupată de șurubăriile duiosului echilibru de voturi, decât de cutare problemă pedagogică. Sunt lucruri omenești și atât de firești acestea. Nici nu mai trebuie să stăruim asupra incontestabilei influințe stricătioase a acestor evenimente asupra sufletului plăpând al școlarilor. Prea degrabă îi introduceți după culisele patimilor pe acești băieți, cari sunt trimiși să învețe carte și bune moravuri la Brașov și în al căror suflet rămâne amintirea unor frământări vulgare cu toate dezastrelor lor, după cum și în memoria scriitorului acestor rânduri va rămânea totdeauna întipărită icoana respingătoare, când în amurgul unei frumoase sări de toamnă de-acum zece ani a văzut doi turmentați cetățeni ai Scheiului, (Au trecut zece ani: nu mai pot face proces) cum treceau ținându-se pe după cap și cântau cu o teribilă răsboinicie pe aria lui „Deșteaptă-te române“:

„Murim mai bine 'n ceate cu funia pe spate
Decât să dăm noi votu' lui ofu Ghiță Pop!“

Pe-atunci încă nu ieșise vorba cu „găgani“ și nu știu încă dacă aceștia au fost trecuți deja în cântec!

Trebuie să ne ridicăm cu toată energia împotriva acestor stări detestabile. Și fiindcă suntem siguri că pentru aceste rânduri absolut obiective și cinstite vom fi „loifi“ la cap în „Deșteptarea“, unde ni se va spune probabil că și noi suntem „găgani“ ori „nebuși“, — nu ne adresăm domnului Vlaicu cu rugămintea de-a ridica steag alb, căci temperamentul de luptător al noului deputat congressional de sigur ne-ar respinge cu violență.

Intorcem însă privirile noastre spre consistoriul din Sibiu în frunte cu I. P. Sf. Sa Metropolitul Meșianu, dela cari așteptăm o soluție radicală și definitivă a acestei situații insuportabile.

Dela hotărîrea acestor foruri competente, depinde și atitudinea noastră din viitor în această chestiune.

REVISTA POLITICĂ.

Din Camera deputaților. Primindu-se proiectul de budget, Camera a intrat în discuția proiectului de lege despre apropiată. Dintre deputații români a luat cuvântul președintele clubului naționalist d-l Dr. Teodor Mihali care, într'un discurs avântat, a arătat motivele pentru cari partidul naționalităților nu poate avea încredere în guvern, și a încheiat cu declarația că nu primește proiectul.

De altminteri, săptămâna parlamentară a adus două interelații mari. Una a d-lui deputat Dr. Iulu Maniu în chestia înlăturării, cu forța, a unei cruci sfântite în comuna Crafalău și în afacerea atentatului săvârșit asupra „Pietrii libertății“ din Blaj, — alta a deputatului guvernamental Eitner în chestia eliminării unor elevi dela preparandia din Győr.

Interelația d-lui Maniu și desfășurarea ei au fost ținute în același ton energic și serios, însoțite cu aceleași argumente logice cari caracterizează toate discursurile distinsului deputat român. Răspunsul ministrului a fost, firește, evaziv... „S'a pornit anchetă“.

La 2 Dec. n., când cu jubileul împăratului, câțiva elevi ai preparandiei din Győr n'au voit să ia parte la serviciul divin. Pentru fapta aceasta toți au fost eliminați din partea direcțiunii. În chestia aceasta a interelat deputatul Eitner, stărnind o furtună de indignare atât de mare încât eră să i-se voteze ministrului de culte neîncredere, dacă președintele Justh n'ar fi ridicat ședința în momentul cel mai critic.

Iar până a doua-zi spiritele s'au mai domolit, elevii au fost reprimiți, ministrul a făcut câteva declarații patriotice și chestia s'a luat dela ordinea zilei.

Liberali și constituționali. Fostul ministru de justiție nu s'a mulțămît cu destăinuirile făcute despre pact, ci a mai îmbogățit cronica moravurilor politice din Ungaria cu declarația că are informații pozitive că partidul constituțional de sub șefia lui Andrassy urmează tratative secrete cu fracțiunea vechiului partid liberal de sub șefia lui Tisza, — cu scopul să fuzioneze. Polonyi a numit și numele celor cari urmează tratativele, vice-președintele Camerei Náray și un alt deputat.

Firește, știrea aceasta a fost numai decât categoric desmintită... Tot atât de categoric se

desmintise, la vremea sa, și svonurile despre „pact“...

Și de ce n'ar putea oare fuzione liberali și constituționali? În ce privește moralitatea politică — stau la același nivel compromis.

Andrassy și Asquith. Înainte de a ne prezintă Camerei proiectul său de lege despre votul plural, ministrul de interne a încercat să justifice înaintea deputaților majorității principiul votului plural, invocând în sprijinul caricaturii sale autoritatea prim-ministrului englez H. H. Asquith, spunând — în culoarele Camerei — că ministrul englez i-ar fi declarat că votul plural e „singurul sistem care corăspunde postulatelor civilizațiunii“.

Cuvintele contelui Andrassy au fost înregistrate de toată presa dela noi și din străinătate, fără ca Andrassy să fi desmintit lucrul.

Zilele trecute, însă, un deputat englez socialist i-a adresat ministrului Asquith o scrisoare, rugându-l să-i răspundă dacă a făcut declarația colportată de ministrul Andrassy. Prim-ministrul englez a răspuns numai decât că nici lui Andrassy, nici altuia nu i-a făcut o declarație de felul acesta, care e în contradicție fățișă cu convingerile lui.

Pressea oficială maghiară acum, firește, s'a pornit să desmintască știrile înregistrate și nedesmintite acuma's câteva luni... Nu, Andrassy n'a spus nimic...

Dat de gol, Andrassy neagă... Aceasta se numește politică coaliționistă!

Destăinuirile lui Polonyi.

— Pactul coaliției cu Coroana. —

În ședința de Vineri a Camerei deputaților, fostul ministru de justiție Polonyi Géza, care în urma acuzelor ce le-a ridicat împotriva lui deputatul Lengyel Zoltán, un maniac al adevărului, a fost părăsit din partea colegilor săi ministeriali și nevoit să demisioneze din postul de suprem pasnic al dreptății. — a voit să se răsbune asupra necredincioșilor săi tovarăși de odioară luminând, într'un discurs de trei ore, taina, marea taină a ajungerii coaliției la guvern, citând textul original al pactului încheiat între Coroană și opoziție „națională“.

În destăinuirile fostului ministru nu e nimic nou, nimic ce nu s'ar fi știut cu mult înainte. Nou e numai textul autentic al pactului, — deatâtea-ori desmintit din partea guvernului.

câștige slava literaturii — zice Kogălniceanu — dar un amor viu, mare, ce se sfârși numai cu vieța sa, veni de-l răpii ocupațiilor. Eră tânăr, frumos, aveă tot ce poate plăcea unei femei, socotea că aveă încă multe zile de trăit. Toate aceste îi pot slui de desvinovățire pentrucă în cetă a lucră pentru public. Și dacă mai fū poet, dacă mai luă lira în mână, aceasta o făcū numai pentrucă să slăvească pe aceea, care-i realizase toate voluptățile ce visase în nopțile sale de tânăr“. Un amor puternic, mistuitor, care-i covârșea toată ființa și luă toată voința la fapte.

Și cine eră fericita, pe care frumosul căpitan de gardă și poetul cu ochii pătrunzători o îndumnezeia? Kogălniceanu nu vrea să ne desvălească „mai mult decât iartă cuvința“. El vorbește numai în general și zice că „eră o femeie tânără, frumoasă, cu o închipuire vie, ce-și păstrase încă iluziile copilăriei și care, tremurând la cuvintele de foc ale tânărului poet, îi răspunsesese: iubește-mă, fi norocit, fă-ți un nume strălucit între oameni, ca să mă acoperi și pe mine cu slava ta“. Atât. Dar un alt biograf e mai puțin discret, George Sion, ne încredințează că ființa care-l captivase pe Adonis-ul Iașilor, eră cea mai frumoasă femeie ce strălucea pe-atunci în societatea înaltă. Fată a Vornicului Dimăki, autor de poezii și acesta, Catinca — așa se numă — moștenise așază-când dragostea pentru vers dela tatăl său. Ea se măritase după lorde-

dache Beldiman, (un fiu al poetului Beldiman), dar „cuconul Iordachi“ fiind un om din cale afară prozaic, nu se potrivea deloc cu temperamentul ei, și legătura de dragoste dintre ea și Hrisoverghi fū o urmare firească a înrudirii lor sufleteste.

Ce-a urmat, e ușor de ghicit: o iubire romantică a unei părechi răsfățate. Întâlniri sub cerul instelat al nopții. Visări, nădejdi și indoeli Lecturi comune din autori ca Byron și Chénier și alți lirici duioși, cari tălmăceau așa de bine simțirile lor. Lacrimi, fericire și blesteme. Și toate acestea Hrisoverghi le exprimă și în versuri, cari însă erau scrise numai pentru ea:

*Te iubesc, s'a sfârșit toate;
Dragostea marginii nu are;
Te iubesc în rugăciunea
Ce înalț câtră ultiare...*

Din romanul acesta se desface cu deosebire un epizod mai mic. Biografi ne spun de-un bal mascat la curte (în 1836) în care Hrisoverghi apăruse îmbrăcat într'un bogat costum de templierier. Doamna Catinca purtă părul cel bogat respirat pe umeri și văzând pasiunea iubitelui ei pentru acest păr, îi dădu voie să-și taie o șuviță de suvenir. Acest moment Hrisoverghi la fixat în două poezii. Intitulate „Unei vițe de păr“, dintre cari mai reușită e următoarea:

*Gaj de vecinică iubire,
Măna ei mie te-a dat;
Să te port în veci pe s'nu-mi*

*Ei și ție m'am jurat.
Îmi voui ținea jurământul; —
Pe sinu-mi pân' la mormânt
Te voui purta cu 'ncântare
Ca un lucru ce-mi esti sfânt,
Nu pentru aducere aminte
Căci în veci la ea gândesc
Dar ca s' potol vâpăra
Focului ce'n pept simțesc.*

Aceasta poezie — zice Sion — și-a avut succesul ei. Frumoasa Catinca, foarte măgulită în amorul ei propriu, «profitând de prima ocaziune de întâlnire între patru ochi, îi permise a sărută întreg părul ei cel frumos, pe care-l cântase cu atâtea foc și întreg corpul ei cel voluptos». Iar dragostea continuă cu și mai multă patimă, între izbânzi și vecinică indoială și cu conștiința chinuită de gândul de-a nu putea iubi decât în ascuns pe aceea care eră soția altuia:

*Ziua toată în tăcere
A o trece sunt silit,
Să m'arăt cu nep sare,
Să mă fac că s' liniștit;
Căvi de groază mă cutremur
Nu cumva vre un ofiut
Dușmanilor să vădească
Focul ce mi-ai așfat.*

În clipe de-aceste e cu puțință ca romanticul nostru poet să se fi gândit și la vre-o răpire, ca o retragere cu iubita sa în vre-un colț idilic al naturei. O ghicim aceasta și din felul cum își cheamă mereu iubita, mai ales din tra-

Acest pact e un prețios document pentru istoria moravurilor noastre politice; e un document istoric care ilustrează viu micimea de suflet, îngustimea de vederi, lipsa de caracter și puritanism politic al celor cari până azi s'au perindat la cârma statului.

Pactul e alcătuit din următoarele puncte:

1). Descoperirea chestiei limbii de comandă și a serviciului. În legătură cu acesta, un manifest al guvernului prin care se stăruie asupra drepturilor constituționale ale națiunii. În ce privește acest manifest, prim-ministrul ce se va numi va avea să facă propuneri Maj. Sale.

2. Indemnitate și contingentul normal de recruți pe anii 1905—1906. În ce privește urcarea contingentului, părțile contractante recunosc necesitatea ei, sunt însă de părere că această chestie are să fie adusă în discuție parlamentară prin guvernul întâi, al doilea numai când se va ivi necesitatea absolută a urcării.

3. Budgetul pe 1905 și 1906....

4. Inarticularea în lege a convențiilor comerciale ce s'au încheiat deja cu statele străine și a tarifului vamal autonom.

5. În ce privește raportul între Austria și Ungaria, Maj. Sa lasă mână liberă guvernului cu condiția firească, însă, că tranșacțiunea între cele două guverne are să se încheie în înțelezul legii XXX din 1899. Dacă tranșacțiunea nu s'ar putea încheia, rămâne *status quo*-ul până ce există convențiile comerciale. Aprobarea tranșacțiunii croate.

6. Degajarea de sub responsabilitatea materială a guvernului Tisza și Fejérváry. Parlamentul va putea, încă să aducă hotărâre în ce privește direcția politică a acestor guverne.

7. Guvernul se va alcătui pe baza propunerii prim-ministrului numit de Maj. Sa, pe baza 67-istă din aderentii votului universal, cu sprijinul membrilor partidelor coalitate.

8. 9. Misiunea guvernului va fi intruparea tuturor cerințelor înscrise în punctele de sus și, în afară de asta, realizarea reformei electorale pe baze cel puțin atât de largi cum prevede proiectul actualului guvern. După împlinirea acestei misiuni, guvernul va publica alegeri noi, iar după alegeri își va da demisia.

În cadrele acestui pact, Polonyi a atacat guvernul cu violență, sarcastic acum, avântat și patetic în clipa următoare, și vânând mereu aplauzele partidului independent pe seama căruia a fost rostit întreg discursul. Firește, în rândul întâi și-a îndreptat săgețile veninoase împotriva partidului constituțional și al șefului Andrassy, care fusese mai stăruitor în motivarea necesității că ministrul de justiție Polonyi trebuie să-și dea demisia.

Motivele cari l-au îndemnat pe Polonyi să țină acest discurs de destăinuire politice pot fi răsbunare, ambiție jicnită, vanitate,... rămâne însă adevărul rostit.

„Nu e caz de precedentă — scrie din acest prilej „P. Lloyd“ — ca un guvern să se mai fi alcătuit la o poruncă a domnitorului, cu abandonarea tuturor principiilor pentru cari au luptat ceice au fost comandați la guvern... Oricari ar fi motivele lui Polonyi, a adus un mare serviciu țării, schițând istoria moravurilor politice ale partidelor noastre. Ceice au azistat la ședința de Vineri au putut să învețe un lucru de mare importanță: *cum nu-i iertat să se facă politică*.”

Guvernul coalizionist a făcut politică cum nu-i iertat să se facă: punându-se pe baza principiilor combătute de el, câtă vreme a fost în opoziție. A luat asupra sa toate sarcinile pe cari le combătuse: a votat budgetul, contingentul recruților, convențiile comerciale încheiate cu străinătatea, tranșacțiunea, și-a suspendat programul referitor la limba de comandă... și, pe de-asupra a mai votat lucruri ce nu i-s'au cerut: urcarea cuotei, îmbunătățirea soldei ofițerilor, revizuirea regulamentului camerei etc.

Și, în vreme ce fostul ministru de justiție citia tabloul păcatelor politice ale foștilor săi tovarăși, — partidul independist se frământă în neliniște, ministrul de interne făcea mișcări nervoase, Wekerle ședează impasibil, — iar partidul poporal — „partidul viitorului“ — se desfătă... Polonyi de mult și-a mărturisit simpatiile clericale.

Efectul discursului a fost zădărnice, însă, de declarația că — *primește* proiectul de lege despre apropietație.

O nouă lecție pentru toți cum *nu* este iertat să se facă politică.

D. C. Stere, distinsul fruntaș al partidului național-liberal din România și director al revistei „Vieața românească“, a citit în cameră, săptămâna trecută, proiectul de răspuns la Mesagiul.

Intreaga cameră, fără deosebire de nuanțe politice, a ascultat cu atenție și aplaudat entuziast pe raportorul comisiunii Adresei. O răspândită foaie bucureșteană scrie că deputatul de Iași (care în mod atât de fericit a știut să unească în remarcabilele sale studii politice și sociale, concepția democratică cu un viu și luminos patriotism) „a dat o expresiune superioară preocupărilor ce le inspiră majorității vremurilor hotărâtoare în care trăim“.

Este un proiect al răspunsului, care la fiecare pas, denotă pe cugetătorul politic; care îmbrățișează cu o vedere cuprinzătoare toate nevoile împreună cu toate posibilitățile prezentului și care are toată autoritatea de a interpreta voința majorității și de-a indica linia în care se va desvolta necesar acțiunea partidului său.

CRONICA LITERARĂ ȘI ARTISTICĂ.

Despre Tolstoi, a vorbit Dumineca trecută, în fața unui numeros public select, la „Asociație“ d-l Oct. C. Tăslăuanu.

A fost desigur una dintre seratele cele mai importante: d-l Tăslăuanu a cristalizat într'un mod artistic, vieața și opera unui om, care-a stărnit prin spiritul lui războinic, cele mai vii discuții în zilele noastre.

Critică literară. Ziarele din București aduc amănunte picante despre o bătaie în toată regula, întâmplată la Universitatea de-acolo, între criticii literari N. Iorga și M. Dragomirescu. — E sigur, că acesta este cel mai puțin indicat mijloc de-a rezolva problemele literare și sociale și de-a dobândi încrederea cetitorilor.

Premiul Nobel. Ca în fiecare an, s'au acordat și în 10 Dec. c. premii din vestita fundațiune Nobel. Premiul de pace s'a împărțit între Frederic Bajer (Danemarca) și K. P. Arnoldson, un cunoscut om politic svedez. Premiul pentru chimie l-a primit E. Rutherford (englez); cel pentru fizică profesorul G. Lippman din Paris; cel pentru medicină împărțit între profesorii vestiți Metschnikoff (Paris) și Ehrlich din Berlin, amândoi bacteriologi cunoscuți. Premiul de literatură anul acesta nu s'a dat unui literat, cu toate că ziarere vorbeau de poetul englez Soimburne și de marea prozatoare svedeză Selma Lagerlöf ca luați în vedere. Juriul din Stockholm s'a decis anul acesta pentru un filozof și a acordat distincția profesorului R. Enken din Jena, unuia din cei mai mari cugetători ai Germaniei de astăzi. Encken este astăzi în vârsta de 62 de ani, e unul din marii idealisti germani, un al doilea Fichte, poate și premiarea lui a făcut o bună impresie. Se știe că fiecare din premiile Nobel se ridică la suma de 200,000 de franci.

„Junimea literară“, cunoscuta revistă Bucovineană, a reapărut iarăși după un relache de 4 luni. Publicul românesc desigur ar trebui să fie mult mai binevoitor față de revistele bune... care oricât, aduc în totdeauna câte „ceva“.

ducerea unei cunoscute poezii a lui Schiller, care se încheie cu frumoasa invocare:

*Vin, coboară-te la mine,
Zină mândră și frumoasă...
Flori pe care Mai le naște
Pe cale-ți voi presură
Și în brațe-ți și pe sinu-ți
Cu prisos le-oi revărsă.
Ascultă, câmpul răsundă
De cântări veselitoare,
Pârăuful lin își poartă
Valurile 'ncântătoare:
Și 'n cea mai mică colibă
Este loc încăpător
Pentru-o păreche iubită,
Fericită în amor!*

Fericirea însă a avut și-un sfârșit, căci orice roman trebuie să-și aibă și-o deslegare. Unul, cel puțin, dintre eroi trebuie să dispară ca o urmare a conflictelor psihologice. În cazul nostru cel mai slab a fost poetul. El a căzut jertfă, fără să-și fi trăit vieața pe deplin și fără să-și fi dat toată măsura lui de scriitor.

Asupra sfârșitului lui Hrisoverghi părerile variază. Pe când Cogălniceanu relatează un șir de amănunte despre o boală îndelungată a lui, provenită din o răceală la bal, o boală care în timp de un an și ceva îl făcând din cel mai frumos tânăr al Moldovei ce fusese, într'o umbră de om,

— Sion aduce moartea lui în legătură cu o aventură mai banală, avută tot cu doamna Catinca Beldiman, născută Dimachi. «Soțul înșelat — povestește Sion — prevenit de cineva dintre servitori, într'o zi pleacă la țară, spuind că se duce pe mai multe zile, iar în seara aceleiaș zile se întoarce și după ce se asigură de toate ieșirile, bătând la ușa camerei de culcare. Tânărul Hrisoverghi se îmbracă cât mai repede puțin, deschise fereastra despre grădină și spunând cocoanei că poate să deschidă ușa, — după aceea se aruncă în spațiu. Cuconu Iordachi intră și după ce nu văzând pe amantul, care știă bine că fusese acolo, după ce-l căută prin toate colțurile și dulapurile, deschise fereastra și atunci văzând jos, sub perețele casei, un om care abia se mișcă. Se întoarce către infidela sa consoartă și-i zise: „L'ai mâncat fript pe bietul băiat! Ieși din ochii mei, păcătoasă! Apoi împingând-o, aproape desbrăcată cum eră, o scoase afară, o puse în trăsură și o trimise la părinții ei. După aceasta, ridicând pe bietul Hrisoverghi, mai mort, pe cearsăfuri, îl duse în camera de unde sărise și-l îngrijii cu cea mai creștinească sollicitudine. Dar nu fu posibil să-l scape, căci se dislocase toate oasele din încheieturi și i-se frânsese șira spinărei. După vre-o zece zile de cumplite dureri, nefericitul se duse din lumea celor vii“.

Deosebirile între versiunile asupra morții poetului sunt mari și, pentru frumusețea și poezia romanului acestuia, ne convine să inclinăm către versiunea dintâi. În orice caz rămâne stabil, că sfârșitul acestui fenomenal tânăr, care apune la vârsta de 26 de ani, stă în legătură cu iubirea lui, pusă de-asupra oricărei aspirațiuni și a oricărei îndatoriri de viață.

Am stăruit asupra acestor amănunte mai întâi pentru că sunt mulți cari nu le cunosc și fiindcă sunt rare figurile din vremuri, asupra cărora se mai poate proiecta oare-care lumină. Am mai urmărit însă ceva. Poate ca, îndemnat de cele cuprinse aici, să se găsească vre-un prozator de astăzi și să intruizeze din schița aceasta un roman cultural din cele mai frumoase. Toate elementele trebuitoare sunt date. Acțiune destulă, un cadru admirabil, în mijlocul căruia Hrisoverghi, cu sufletul lui complicat, oferă unul din cele mai atrăgătoare subiecte. Rămâne numai ca acel prozator de astăzi, care va ataca acest subiect, să fie bine pregătit, să cunoască mai întâi atât de interesanta epocă dintre anii 1880 și 1890, — cu romantismul ei dulceag, cu vieața dela curte, cu moravurile în familie, cu începuturile literare. Dar pentru un talent de seamă problema n'are să fie grea. Haide; cine poate?

II. Chendi.

Educația țaranului român.

Conservatismul *colectiv* intocmai ca și cel *individual* are două părți, una *pozitivă* și alta *negativă*. El poate servi spre binele și propășirea insului, intocmai cum poate să-l rețină în loc; să-l facă să părăsască în niște forme de vieță, aflătoare pe un stadiu inferior de cultură. În același fel se poate valida conservatismul și în vieța popoarelor ca un *principiu de vieță propășitor*, ori *retrogradist*.

În evoluția culturală a poporului nostru aflăm probe și pentru un fel și pentru altul din formele de manifestare accentuate.

Să ne ocupăm cu una din formele, ce aparțin părții negative a acestui principiu lucrător în vieța unui popor. Prindem, numai formele de *manifestație tipică*, căci acestea ne bat mai tare la ochi.

Credem a nu greși când acestui principiu de vieță îi atribuirem *umiliția prea mare a țaranului nostru*. Noi cei din Ardeal prea deseori suntem neplăcut surprinși de umiliția cu care se prezintă țaranul în fața domnilor, mai ales în fața dregătorilor. Pare că ar voi să se facă alături de pământul înainte a celuiia, de care se teme, ori așteaptă să câștige ceva. O slugărnicie scârboasă manifestă în atari cazuri, încât ca Român te plesnește o rușine peste față, dacă ai nenorocirea să fi prezent la o așa scenă urită. Pe la judecătoria în calitate de martor, ori apoi ca inculpat atâta se umilește, încât te cuprinde mila. Aveam un prieten, judecător ungar, cărui odată i-am zis: „ce crezi, doară noi Românii încă suntem ceva; încă numărăm ceva în țara asta“. Cu un gest de gentry maghiar mi-a ripostat: „Ce sunteți voi? Ce numărați voi? Un nimica. Sunteți o nulă pe globul maghiar“. Am tăcut; mi-am curmat discuția, ca să nu conturb nota veselă a societății. Dar' vreme îndelungată mi au sunat cuvintele lui în ureche, iar în inimă mi-a căsunat o rană, pe care nici azi nu o pot sterge.

Da! aveți dreptate nobilul judecător, căci el cunoștea bine firea poporului din multele cazuri, ce i-s-a dat să le vadă și aprecieze în cariera sa de judecător, cum și din vârsta copilăriei, fiind născut, și crescut între Români. Știa el bine, că până ce țaranul nostru nu va lăpăda haina mohorită a slugărniciei și umilitei, nu se poate vorbi de o numărare în sensul politic cum eu am fost pus teza și cum o a înțeles și el.

Da! E prea umilit țaranul, prea mult se căciulește în fața celor mai mari. Prea mult îi agrăiește cu: „Măria-Ta!“ Mai mult decât ar trebui.

Dar, nu e el de vină, ci sistemul blăstămat al timpurilor trecute, care cu o *tenacitate îndârjită* vrea să se pereneze și astăzi.

El iobagiu, stăpânul său nemeș. El sărac; stăpânul său bogat. El sdrențos, stăpânul său în purpur. Cum putea altcum să se formeze. Din casa părintească îl crescuseră părinții cu zicala: „Capul plecat nu-l taie sabia“. De acolo văzuse cât de jos stă el, născut în colibă și crescut cu mămăligă. Mai venise apoi și sfânta Maică biserică, care în toate învățăturile sale propagă umiliția zicând: „Toată stăpânirea e dela Dumnezeu“; „Supuneți-vă stăpânirii“ etc. Nu vă mirați deci, că el nu se poate spăla de rugina aceasta.

E greu; e foarte greu să crești un popor, atât de jos asvârțit de vitregitatea vremurilor. Numai prin o muncă *inceată* și *conștientă* se poate face și numai în curs de lungă vreme.

Noi intelectualii Români, ieșiți din opincă să nu suferim, ca țaranul să se proștearnă în fața noastră, să-l dedăm a da cinstea cuvenită cui nu se cuvine și umili în fața unei cioloabe.

Bisericanii să studieze bine sufletul țaranului și să nu opue cu toată ocazia manifestarea unui duh mai elevat și independent. Voi preoți și învățători, învățați poporul să țină la vrednicia sa ca neam ales și cu însușiri alese și posteritatea vă va binecuvântă! **Dr. Petru Șpan.**

ECONOMIE.

Răvaș economic.

Săraca noastră literatură *statistică* s'a înmulțit cu două publicații relativ de o valoare netăgăduită. Prima și ca valoare și ca apariție e „Anuarul băncilor române pe anul 1909“ redactat cu multă competență de neobositul scriitor economic d-l *Constantin Popp* iar a doua e „Calendarul portativ al funcționarilor de bancă români pe anul 1909“ întocmit de dl Vasile Babi.

Propriu zis nici una dintre aceste publicații nu au pretenția să ne dea o lucrare statistică, grupată și comentată ca atare, dar pe de o parte materialul prețios ce ni-l pune la dispoziție, pe de altă parte lipsa lucrărilor de statistică pro-

prie, atât de mult simțită la noi — ne îndeamnă să le socotim în această categorie.

Anuarul băncilor, editat de altfel de asociația băncilor noastre, însoțirea „Solidaritatea“ a intrat în anul X-lea de apariție. Și pare că autorul a ținut seamă de acest modest jubileu, căci ne-a dat cel mai bun anuar, ce am avut noi de acest fel. Îmbunătățirile ce le-a făcut, cu material nou și prețios, tabela statistică cu care încheie Anuarul și lărgirea cuprinsului cu însușirea diferitelor însoțiri și societăți comerciale ne îndreptătesc să așteptăm pentru anii următori complexe de material tot mai prețios.

La partea calendaristică are date prețioase pentru cei din jurul băncilor, cu deosebire. Șematismul băncilor e cât se poate de complet și corect. Părțile despre însoțiri, societăți comerciale și Solidaritatea ne servesc date — în mare parte aproape necunoscute marelui public.

Din tabloul statistic, al cărui extras îl formeză Bilanțul general a institutelor de bani române pro 1907 știm că 149 institute române (câte sunt luate în socoteală) au avut cu sfârșitul anului 1907 capital social de 18,247,104 cor.; Fonduri de rezervă 6,583,838 cor. și au administrat depuneri spre fructificare în sumă de 74,164,990 cor. Activele totale a acestor bănci au ajuns cifra de 145,368,274 cor. realizând prin ele un câștig curat de 2,500,178 cor. În cursul anului încheiat s'a plătit la funcționari și conducători de bănci (*fără tantieme*) suma de 1,029,203 cor. Iar statului i-s'a plătit contribuție și dare după interese de depuneri peste 1,200,000 cor.

Când felicităm din suflet pe d-l Const. Popp pentru reușita muncă, ce-a pus la redactarea Anuarului — am dori să avem la anul același progres în îmbunătățire, cum ni l-a dat actualul anuar, față de anii trecuți.

A doua publicație, calendarul d-lui V. Babi e ca o completare modestă a anuarului. Dl Babi a făcut o încercare — dar bine răușită. A scos pentru întâia dată și încă în editură proprie un Calendar de specialitate. Din partea statistică a Calendarului știm — după cronologie în ce zi a anului s'au înființat diferitele noastre institute de bani. Știm apoi numărul funcționarilor aplicați la băncile noastre și știm în ordine alfabetică și numele tuturor acestor funcționari — în număr de 658.

Din acest număr, aproape considerabil va trebui să substragem pe ceice sunt angajați la

Imn poporului...

De DEMETRU MARCU.

„... Nevrednică și pătimașe turmă,
„Înfometată hienă pânditoare,
„Pe crăcile pământului, omidă
„Și 'n lanurile vieților, neghină!...“
Te vor chema cei îmbrăbiți, noroade! —
E tot ce-o minte luminată prinde
Pe marea 'nfurtunată și adâncă
Din strigătul stăruiților de veacuri.

Nu știu să iei aminte 'n aste stihuri,
Popor îngândurat și plin de doruri,
Că tumile și timpurile noastre,
Cer o schimbare-a feții, la natură!
Și nici că vreau să tulbur adormirea-ți
Cu visuri guralive și deșarte —
Sunt prea străin de vieță și de tine,
Ca să te 'ncezi în primul ce coboară!
Și sufletu-ți nici când n'ar vrea gândirea-mi
Să-l hămesească 'n valurile-i tulburi:
Sunt solul care 'n aeru-ți plutește
Trimis de-o 'ndrăgostire din adâncu-mi...
În urma mea nu-s credincioși, mărte,
Nici turme hrăpitoare nu mă 'mpresur —
Eu nu cunosc pe nimeni și nici cerul
Nu mă cunoaște!

Gândurile mele
Aseamnă-le paserilor, plebe,

Și sufletelor care pier 'nainte
De răsărirea soarelui pe ceruri!
.....
În mâna ta e vremea și lumina,
În ochii tăi, răsărirea și pacea,
În pieptul tău se fierb vulcani de patimi,
În sufletu-ți țăriile se scaldă
De veacuri ca luceafărul în mare,
Și 'n inima ta bate vecinicia —
Poporule împilat și stors de vlagă
Unei treziri la 'nsetoșata vieță!

Și totuși tu ce n'ai furat din ceruri
Scânțea măsurării și-a gândirii,
Ca Prometheus, pe rugul pocâinței
Tu ispășești păcatele naturii!
Și cufundat în obidirea-ți rece
Tu uiți poporul 'ntrupat din lacrimi
Că lumea e 'n-o vecinică mișcare,
Că 'n vecinicie prefaceri e pământul!
Și uiți popor, în marea-ți adormire
Că cerul nu cuvântă de dreptate
'Nainte de-a vorbi de tine, Soare
Rătăcitor pe scoarța-acestei Gee!
Si uiți că tu chemat ești ca să seameni
În sufletele neamurilor dorul
De-a se 'nfrăți cândva!, popor nevărstnic
Și totuși gârbovit de suferințe!
Mai uiți apoi, că pâinea 'n umilire
Ca cerșetori o vânezi de veacuri,
Tu uiți că numai cerul și văzduhul

'Ți-acopăr trupul tău schilod și palid,
Că fruntea-ți în sudoare se 'ncețește
Că lanțul legilor te strânge-acuma
Mai dureros ca vieța-'ncătușarea-i —
Și totuși tu te 'nchini, popor, la umbre!
Și totuși te 'ngrozești să strigi naturii:
„Ajungă-ți pocitură ticăloasă
„Atâta suflet cald și atâta vieță
„Sfârșite nebunește ca și-aceia
„Ce singur își încheie socoteala!
„Ajung' atâta jertfă zeii năpraznici!
„Și tu ce premenesti în haine nouă
„A zilelor și-a nopților statură,
„Ajungă-ți săturarea-atâtor veacuri
„Cu inimile noastre sdrumicate!...“

Tu, mare calmă și infurtunată,
Tu, cer cumplit de-asupra omenirii,
Voință tu, în inima naturii
Și 'n sufletul ei tainic, scânțee —
Poporule ce schingiuit te-adapă
Cu fiere-această lume, pripășită
De vânturile-aducătoare vecinic:
O pulbere din rătăcite drumuri! —
Aduți aminte-acum că mântuirea
Și prăbușirea vecinică, trăiește
În noi mai mult și 'n felul cum își toarnă
În cupa-i viitorul, fiecare!

Din sânul tău popor, ne spune vremea
C'ai zămislit cândva Socrati și Cesari,

bănci numai cu ocupație „laterală“ — totuș rămâne că peste 400 români își află deja pâinea de toate zilele la băncile noastre.

Iată un merit de netăgăduit al băncilor noastre — care trebuie să cumpănească mult, de câteori avem de excepționat față de activitatea și spiritul de conducere instăpănit la băncile noastre.

Date foarte prețioase ne servește tabloul statistic, cuprins în Calendar din care știm că în direcțiunile și comitetele de revizuire a băncilor noastre sunt aleși în total 1790 bărbați, care după ocupație sunt:

471 preoți
322 țărani (mai ales la însoțiri și institute mici)
189 proprietari (mici, căci mari nu prea avem)
178 advocați
138 învățători
151 funcționari de bancă din aceștia 95 în comitetul de supraveghiere
102 comercianți
63 notari comunali
51 alte ocupații și funcț. de stat în pens.
44 medici
43 profesori
35 industriași
3 farmaciști.

Din acest tablou vedem că relativ mai bine sunt reprezentați în conducerea băncilor advocații (aproape 3 din 4 părți, din câți sunt peste tot!) urmează apoi preoții. Mai slab reprezentați, relativ sunt țărani și industriași.

Acest tablou s'ar putea completa și comenta mult și foarte instructiv.

În afară de aceste părți — calendarul d-lui Babi mai cuprinde o serie de articole de specialitate, mai mult ori mai puțin succese, dar toate cu gândul bun să servească clasei funcționarilor pentru care în primul rând s'a edat această publicație — succese ca început.

*

În spicuirile de mai sus am scos la iveală, că băncile noastre plătesc anual statului o dare de peste 1 milion 200 mii coroane — mai mult ca pentru toți cei peste 650 funcționari, care nu primesc ca salare nici 1 milion coroane!

Și cu toate aceste în loc să se recunoască importanța ce o au în țară băncile românești, chiar și numai ca factor susținător de stat, abstrăgând aici dela importanța lor economică pentru aproape a 5-a parte din populația țării — opinia

și mai ales presa ungurească nu le mai slăbește din bărfeli și atacuri puțin demne.

Dar să țintuim aici o comparație: statul a investit rotund 100 milioane coroane în fabricile de fer, ce sunt proprietatea statului. Pentru aceste fabrici întreține o prea costisitoare direcțiune centrală, plătește peste 700 funcționari și știți ce dă și ce primește?

După 100 milioane investită plătește în formă de interese de obligații de stat și rente suma de circa 4-5 milioane Cor. anual și după întreagă întreprinderea, de altfel atât de rentabilă dacă ar fi în mâni private ori societare abia primește anual ca 980 mii coroane profit curat — prin urmare nici 1%, după capitalul investit, la care păgubește anual peste 3-5 milioane Coroane...

Și cu toate aceste:

Băncile române, cari numai sub titlul dării (contribuție), abstrăgând dela timbre, provente etc. varsă în visteria statului peste 1 milion 200 mii cor. anual (și an de an tot mai mult vor varsă!) — sunt timbrate de cuiburi infecte de așezăminte nepatriotice și sunt huiduite în fel și formă.

În același timp fabricile de fer, cu care statul perde anual peste 3-5 milioane cor. — sunt așezăminte desmerdate și patriotice și minunate.

Ei vedeți așa să judecă economia în un stat, în care lupta politică de rassă și vremelnică a știut să se vârască și în activitatea economică.

Și câte pilde de acest fel n'am putea țintui!

În budgetul ministerului de comerț din Budapesta s'au luat zeci de milioane coroane „pentru sprijinirea industriei și a comerțului“. În budgetul ministerului de agricultură s'au luat 100 milioane pentru parțelări și colonizări și alte zeci de milioane pentru însoțiri și instruire economică.

Din toate aceste aproape 200 milioane coroane — 12 milioane de cetățeni (din 18 mil. ce sunt) nu se împărțesc cu nici un filer — pentru că — se zice, nu sunt buni patrioți.

Toate milioanele sunt parte pentru fabricanții streini ca să susțină bagseamă cu mai mare lux câte o agentură a cutărei fabrică din străinătate ori să facă fabrică de „pișcote“ ca brutarul din Maian, favorizatului lui Justh Gyula. Cele mai multe milioane însă totuș sunt luate pentru „gentry“ scâpătați ce fac afaceri văzându-și moșia și așa ajunsă la tobă — pentru că statul să colonizeze ciangăi și săcui, ca peste câțiva ani să

le ierte milioane din prețul de cumpărare, pe care nu sunt în stare să-l plătească.

Și asta o numește presa ungurească *politică economică* — conștientă și pregătitoare de independența economică!

Să nu fie atât de tragic și să nu se săvârșească această „politică“ și pe banii noștri, am izbucni în hohote de răs.

Așa însă să ne tragem consecvențele ce numai așa pot fi sintetizate: Să muncim încrezându-ne numai și numai în propriile puteri, pe care să le dezvoltăm cu îndârjire! V. C. O.

Cronica rimată.

N'are școală...

O știe azi întreaga lume
Ș'aproape a devenit banală
Expresiunea unui critic:
— Poetul Igrec n'are școală!

Pe critic (conu Mihalache)
Îl știe 'ntreaga capitală:
Poeți, birjari, actori, miniștri
Căci i-a trimis pe toți „la școală“.

Cu un volum rimat își face
Un bard, întrarea triumfală...
E gata conu Mihalache:
— E talentat... dar n'are școală!

— Ce scânteieri! Ce ritm! Ce rimă
Ai să găsești în orice coală!
Poetul ăsta-i o minune!
— O fi, ce-i drept... dar n'are școală!

— Văzuși volumul lui cutare?
Îți jur: o proză ideală!
— Ce-i drept, ca el nu scrie nimeni
Dar ce păcat că n'are școală!

— Ce zici de Shakespeare, coane critic?
Nu e a literilor fală?
— Necontestat. Dar, vai, amice,
Tu știi că Shakespeare n'avea școală?

...Ehei, cucoane Mihalache
Poeții tăi cu toți au școală,
Dar ce păcat că nu-i nici unul
Din ei, să n'aibă traista goală!
E. Victor.

Shakespearei adânci și-Homeri bătuți de gânduri,
Că Roma și Athena fi-au fost roabe,
Pământul fi-a fost fiu și cerul, tată,
Că frate bun stejarilor din codru
Și florilor din câmpuri și din stele,
Tu ești popor, înveninat de Regii
Ce sângele fi-au supt, strivindu-ți gândul
Și 'ndepărtând oglinda 'nchipuirii
De fața ta, brăzdată de durere.
Cu ce-ai rămas din toate-acum, noroade,
Impovărat, bătut, scuiat și căine
În omâzuit la curtea 'mpărătească?
Ce-a mai rămas din măreția-ți, Memphis?
Alesute-ai din lanțurile-ți grele,
Din plumburile greu istovitoare,
Din sărbătorile-ți roșite 'n sânge,
Cu partea ta de soare 'n vremea noastră?
Din rodnicia ce fi-o dă pământul
În schimbul sângelui ce-i dai, noroade
Și 'n dârnicia putredelor oase,
Din sucui lui vr'o picătură avut-ai?
Cu moartea ta de-ai ridicat o lume
Și 'mpărății dac'ăi durat cu dânsa,
Se pomenește 'n rugile de astăzi
De numele tău sfânt, icoană vie?
Pe rug dacă te-ai ars în vremi apuse
Și 'n valuri dacă moartea-ai întâlnit-o,
Cum întâlnești în drumuri câte-o fată,
Se-aprinde vr-o făclie 'n amintirea-ți?
Că stăvilor din lutu-ți ridicat-ai

Din cel pământ urit și pân' la ceruri,
Spre-a pune bogăției barieră, —
Se înalță undeva vr'un templu, Tie?

Cum din pământul sterp și nins de veacuri
Ies trandafiri, mărgăritar și crinii,
Cum nasc măregele 'n adânc de mare,
Așa din suftetu-ți cresc Regii, noroade!
Dar Regii-aceștia-s Regii ai cugetării
Sunt Regii ai înfrățirii și-ai durerii!
Și numai lor, — nu Regilor acelor
Ce 'n vânt și 'n ger, și 'n arșița de soare
Te vând popor ca să le 'nalți tu tronul, —
Numai acelor Regii, născuți din trupu-ți,
Din închegarea lacrimilor tale
Și din urzirea limpezilor gânduri
Ce întreție calea ta, smerite, —
Tu azi ca unor zei eterni, te 'nchină!

Lipsească acum și vecinic să lipsească
Domniea împărății și-a minciunii!
Și cerul și pământul și natura
Cer o domnie nouă: a luminii!
O nouă 'mpărăție cere marea
Și aerul și neamurile toate,
Domniea celui blând și plin de viață:
Împărăția ta o cer, noroade!

Mai e vr'o viață nouă pentru dușii
Din astă temniță boltită, credeți,
Voi trecători și tu popor nevoinic?

— Sunt morți cei morți! și moartea e mireasa
Întregului cuprins din lumea noastră!...
Când știi sfârșitu-acesta trist și rece
Și că nicicând vre-o altă viață nu-e,
De ce prostiți sub glasul tău de tunet,
Tu te 'ncovoii, plângând ca și bătrânii
Uitați de moarte?...

Ce-s legile, ce-i țara?,
Religia?, ospiciul? și zidur'le?,
Coroanele și-ostirile și-altarul? —
Gânditu-te-ai vr'odată 'n rătăcirea-ți?
— Sunt porți prin care treceți și cetăți-s
Prin străjuirea căror te doboară,
Durând pe umeri-ți de Atlas pacea
Și-o lume trândăviei, crescătoare!

Ei tot au, chiar și cerul și timpurile!
Ei miezul și voi coaja pământului!
Ei soarele și luna și viața —
Voi boalele, 'ntunericul și umbra!
Naturii schimbă mersul... iar gândirii
Și matcă-i pun și stăvilare, dânsi!
Voi pielea vr'o cojiți în despicarea
Potopului de valuri și de flăcări!
Ei nici să moară nu pricep, noroade,
În vremea când tu până 'n fund otrava-i
Golitoa-i în suftetu-ți, o Cronos,
Ce singur îți inghiți pe noui născuții!

În orice om, natura 'și toarce firul
Gândind că va găsi vr'o nouă lege

Despre patima beției.

(Alcoolismul).

De Nicolae Simulescu.

(Sfârșit).

Dar mai este încă ceva, nefericirea e lucru mare, ea nu se oprește acî, ea merge mai departe.

Oare copiii unui om adus prin beaură la starea dobitoacelor, lăncezit și ofilit de beaură cea peste măsură și de nopțile petrecute în urgie, cum vor fi ei?

Vorba românului: „ce sameni, aceea seceri“.

Dacă mama lor nu va fi deplin sănătoasă, ca copiii să-i incline ei, aceia vor fi bolnăvicioși cu câte scăderi toate, slabi, — buni și ei pentru casele de nebuni ori pentru cele tenițe.

De aceea femeia însărcinată va trebui să se ferească și astfel cu tot dinadinsul, de a folosi beauri pentru a nu strica băeților ei.

De multeori auzim vorbindu-se, că oamenii de acum nu mai sunt așa voinici ca în trecut, că nu mai ajung la o vîrstă înaintată ca în trecut și că acum nenumărate boale bătue omenirea.

Cauza nu e alta decât beaură carea străbate din neam în neam, ne aduce nenumărate boale și ne scurtă viața.

Unde mai vedem în satele noastre pe românul voinic ca un munte din fața căruia să-ți vezi viața și sănătatea, sau unde să mai aude acum, că cineva să treacă de 100, 120 ani ca în trecut.

În trecut la vîrsta de 50 de ani, omul se simțea în floarea vieții și numai când trecea de 70 putea zice, că dă spre bătrânețe, noi însă la 40 ani ne simțim deja destul de trecuți, iar la 60 suntem bătrâni și vîrsta de 70 ani puțini o ajungem.

Veți zice, că lumea nu eră așa năcăjită ca acum, că acela petec de pămînt aducea mai multă dobîndă ca acum, c'o vorbă, că vremile s'au schimbat. Așa va fi, numai cît tot în puterea noastră stă, ca să ne schimbăm noi și timpurile încă se vor schimba.

Acelaș petec de pămînt lucrat mai bine și cu unelte pe cari le avem acum la îndemînă, ne va aduce însutit dobînda sa și fiind noi ceva mai cruțători și împărțind mai bine lucrurile noastre, vom avea toate cele de lipsă.

Orice se va zice, dar aceea totuș rămîne adevăr, că beaură ne-a adus unde astăzi ne aflăm, și ea a fost și rămîne cel mai mare dușman al poporului nostru.

Dacă am face noi socoteală despre beaură pe care o folosim și despre banii aruncați în felul acesta fără nici un rost, ne-am înspăimînta de cele ce am afla și ne-am încredința, că nu dările pentru comună și școală sunt mari, ci acelea sunt o nimica toată pe lângă cheltuelile cele mari ce le facem cu beaură.

O comună cît de mică bea pe an 20—60.000 coroane, ba poate și mai mult.

Dacă cineva n'ar vrea să creadă, să facă numai încercare și va afla, că e adevărat.

Și, doamne, câte găuri nu s'ar putea astupa cu așa sumedenie de bani aruncată an de an. Am putea ținea în comunele noastre nu o școală sătească ca vai de ea, ci o școală de cele mari, — gimnaziu cum li zice.

Noi unde e de lipsă pentru folosul nostru, pentru înaintarea noastră, nu dăm bucuroși, dăm acolo unde nu numai e fără folos, dar ne strică chiar, iar dacă dăm totuș și acolo, o facem numai siliți și cărtînd asupra lor.

A sosit deci vremea, să ne oprim acî și vîzînd stricăciunile ce ne-a cauzat și ne cauzează tot mai mult această patimă, să încercăm delăturarea ei.

Cumpătarea în beauri să fie grija noastră cea dintîi de acî încolo, pentru că nu e de ajuns, să cunoaștem răul, ci să-l și vindecăm pînă nu e prea tîrziu.

În multe locuri oamenii pentru a se conțin delafolosirea beaurilor au făcut tovărășii de opreliște în care să între aceia cari s'ar hotărî să facă acest lucru. Membrii unei tovărășii de soiul acesta se leagă, că nu vor folosi un timp oarecare ori chiar viața întreagă beauri, sau că folosesc numai beauri mai puțin stricăcioase și în măsură mai mică.

Acestea sunt bune mijloace de apărare împotriva patimei beției, ce bine ar fi, dacă noi însine, judecînd pustiirile ce aceasta le face în cinstea, în averea și în puterea de viață a neamului nostru, am fi mai cu rînduială în folosirea lor. Și bine ar fi, dacă am luă această hotărîre pînă nu e prea tîrziu, pentru că lucrul în sine nu e așa greu precum ni-l închipuim.

Întîi de toate să avem hotărîrea de a folosi cît mai puțină beaură în casele noastre și de

a cerceta cît mai rar crișma în care de multe ori intrăm pentru un minut și din o vorbă într'alta rămînem cu ciasurile ori poate și mai mult. În sfârșit să delăturăm prilejurile cele multe cari ne îndeamnă la patima beției, de cari la poporul nostru sunt o sumedenie, pentru că noi prea ne-am dedat să începem și să sfărșim lucrurile noastre cu beaură.

Dacă ni s'a născut un băiat facem botezul cu beauri și chefuri, dacă înșurăm un fiior ori mărîtăm o fată, noi nu facem o nuntă potrivită și cuviincioasă pentru a ne bucura de fericirea lor, ci facem chef și risipă în mîncări și mai ales în beauri cîte 2, 3, zile de-arîndul.

Dacă ne-a murit cineva în familie, nu e de ajuns, că acel lucru ne cauzează dureri, trebuie să facem pomeni iar cu beauri; dacă avem vre-o sîrbătoare, în loc s'o cinștim, facem asemenea chefuri și cîte toate. Și cîte alte prilejuri nu avem noi cari duc de-a dreptul la patima beției.

Nu zice nime, să părăsim obiceiurile cele bune; să le părăsim pe cele rele. Botezul ori nunta pe cari le facem în casele noastre să le facem cu rînduială, să nu ne întindem la petreceri unde chefurile și ciorobarul ține zile și nopți de-arîndul. Incât pentru pomenile cele scumpe noi ne-am abătut de tot delafolosul lor. Ele au fost rînduite de biserică să ajutăm pe cei săraci și lipsiți, dar noi și acî căutăm prilej de a folosi beauri, c'o vorbă de a face chefuri. Noi în loc să petrecem pe morții noștri pînă la groapă cu zmerenie creștinească, și de acî să ne întorcem pe la casele noastre, năpădim pe capul celor ramași, unde ne așezăm la mesele cu beauri și mîncări ca în zilele cele bune și facem chef și veselie.

Iată, aceste prilejuri va trebui să le stărpim precum stărpim buruiana rea din holdă, căci dacă nu, viitorul nu va fi al nostru, el va fi al acolora cari știu viața mai cu cumpăt ca noi. Dacă însă ne vom oprî delafolosirea beaurilor, vom fi ceva mai harnici și mai cu rînduială, atunci popor mai fericit ca poporul nostru nu va fi altul.

Mari manevre în vilaeul Adrianopol vor avea zilele-acestea. Dealtfel, și cazul e simp-tomatic, armata turcă nu încetează nici un moment cu experiențele, fie ele organizări, manevre, etc.

*Necunoscută ei și ne'nfleasă
De creeru-i infierbîntat și lacom:
Al ei e tot și totuș hrăpitoare
Ca nimeni altul, o cuprinde frica
De-a nu țâșni din nășterile-atătea
Vr'un nou „nimic“, ca să-i usurpe tronul!
E un învîț în toate-aceste goluri
Ce vecinic ea le lasă 'ntrezărite,
Poporule neghiob și slab de inger, —
Tu mori de sete 'n largurile mării!*

*Cin' ne spune că deasupra-acestor
Nemărginiri în haos zămislite,
De-asupra norilor greoi și darnici,
De-asupra stelarilor — ochiri cumplite
Prin care-apururi vecinicia plînge —
Nu locuiesc popoare-a căror gînduri
Străbat adîncurile lumii noastre,
Cum noi străbatem apele, sălbateci!
Și cin' ne spune-acum, popor nevârșitnic,
Că nu tu ești chematul dimineții —
Acestei dimineții a izbăvirei —
Spre-a trage-o nouă brazdă cugetării?
Că nu tu ești chematul astui soare
Și-acestor miriade roitoare
În stupul strămt și 'nvrîjbitor al vieții —
Spre-a le 'ndrumă spre cerurile-albastre?
Și cin' ne spune, că nu tu, noroade,
Chematul ești de viața ce surăde
În noile genune, spre-a purcede
În fruntea ei o nouă Cruciadă?*

*Că nu tu ești alesu-acelei flacări
Ce sguduie mormînturile-acuma
Spre-a doborî din înălțime cerul
Și spre-a 'ntrupa o nouă 'mpărăție
Sub aripile tale fîlfîinde
Și sub lumina-ți, crescătoare-apururi?...
Nici Prometheu, nici dulcele Heracle
N'au pătimit de-apururea, copile,
Nici nopțile nu țin o viață 'ntreagă,
Nici lanțurile nu pot strînge vecinic!...
Gîndești popor că toat-această fire
Urzită-i să-și desfacă 'n veci o pînză
Pe marginile căreia, viața,
Să urce, să coboare, e ursită?
Și mai gîndești că vecinic va să bată
Din aripile-i săltărețe, timpul?
Că totdeauna va domni natura?
Că cerul va trăi apururi, frate?
Că marea și pămîntul nici odată
Nu s'or sfărșî în lupta lor de veacuri?
Tu aierul gîndești că 'n veci va ține
Sprîjînitor pe umărul lumina?
— Părere-i tot! Și toate sunt menite
Pieirei și 'ntunericii vecinic!
Și gîndurile noastre și iubirea
Ce sparge-a pieptului cămașe strămtă
Și soarele strălucitor și vîntul,
Vor amuși cîndva în cursul vremii!*

*De-aceea tu, popor chemat a drege
Ruinile ce-amenință pămîntul,*

*Ca zîna de apoi să nu te-apuce
În ast mormînt al plîngerii și-al urii,
În asta 'ncătușare rușinoasă
Și'n ast apus ce pleacă cu lumina-ți, —
Te 'nalț-acum cît nouri și gîndul,
Cât buciumul și sunetul de clopot,
Cât anii la un loc pe scara vremii,
Cât sufletul pe aripile minței!
Din ast înalt, întinerind natura,
Intreaga 'ntîritur' o prăbușește,
Și sfarm'orînduelnica cetate
Din care Regii își trimit doar moartea!
Sdrobește tu, popor sdrobit de veacuri,
Și temple și palate și domniea,
Ce strejuiesc puterea ta și mîntea-ți,
Ce-ascund în adîncimea lor rușinea
Și sîngele 'nchegat al vieții tale!
Alungă tu, mîndria 'njositoare
Și turnurile-averilor doboară!
Lovește-acum, popor, în tabla legii
Ca 'n țandări în vîzduhuri să țîșnească!
Și din altaruri tu, aruncă smirna,
Spurcată-omorătoare și trufășe,
În mîinile din timpurile-aceste!
Și ast pămînt în care îngropata-ți
Strămoșii toți și mamele și fi —
Imparte-l între-ai tîi, popor puternic!
Imparte-acum și stelele și marea
Și soarele-l imparte de pe ceruri!...*

Numiri din Chioar.

II. Nume de părți ale hotarului.

Arieșul, Anișel, Albeni, Aluniș, Amnariu, Ariniș, Ascunsa.

Balta Beni, Branisce, Budeni, Balta-Bucși, Bracea, Balta-Luchi, Bruhoia.

Cărligata, Ciolhaiul, Cocoroiu, Călănișă, Cămp, Cioncaș, Chiuchiutu, Caicana, Corneasa, Curătura, Coșară, Coasta-mori, Calea-Prislop, Corobana, Cărpiniș, Cupău, Corni, Conopistea, Curmătura, Cacova, Cioroiu, Ciurgău, Codru.

Dămburele, Dambu-Bușacului, Dâlme, Dumbrava, Dumbăvioara, Dealu-Popi, Dambu-Bochiș, Dosul, Deluțu.

Ertaș, Egherisce, Edera.

Fănață, Fetani, Fântână, Față, Fântăniță, Frăsănei, Făget, Făgetăl.

Grind. Ghipeiu, Ghezuroș, Goroniș, Ghețariu, Găuria, Găvrileasa, Glimeiu.

Hozlașe, Hulpoaia, Horaița, Hurducoaia, Hoblanc.

Izvor, Izbita, Ilișua.

Lazuri, Lăturoasa, Lunca, Lupoia, Lunșoara. Mănăstirea, Mocira, Meceni, Mohile, Moluri, Mortolac, Mărăcini, Mătălungi.

Podereu, Poderele, Curătura-Pătru, Pelheș, Prunduri, Părău, Ploptis, Pustă-Bancului, Poiana, Pleșa, Prisaca, Piscor, Pipirige, Prisnel.

Oțal, Ogrăzi, Opcina, Ostrea, Oaida.

Rături, Rugetea, Ruginoasa, Rupturi, Răchișa, Runc, Rușei, Rogoz.

Suseni, Șesu, Spinete, Stiubeiu, Strâmba, Săcătura, Șuri, Scorușa, Seridiu.

Trunchiu (alb și negru), Tertiu, Pe-Topor, Tăuțul, Turtita, Tunsă.

Unghiu, Ulmoasa, Unghitău, Unghiutu, Urișul, Ursoaia.

Veniș, Velniță, Vii, Văratice, Voivodeasa, Valea-Untului, Visaga.

Zăpodea, Zăvoiu, Zeton.

Somcuta-mare, 20 Noemvrie 1908.

Culese de: *Elie Pop*, învăț. pens.

Prelegeri populare.

In temeiul îndrumărilor date de „Asociație“, cărturarii din comuna Gurarăului, au început ținerea prelegerilor încă în Dumineca întâia din post. Intâi li s'a spus de școala de adulți și importanța ei pentru popor în împrejurările actuale politice, apoi despre cauzele sărăciei poporului nostru, despre mijloacele de înaintare, făcându-se o paralelă între felul de muncă al vecinilor sași și al țarilor noștri. Pe urmă li s'a citit câteva snoave. În Dumineca a doua li s'a citit articolele d-lui Dr. Lupăș din „Țara Noastră“ despre legea, limba și moșia românească, apoi despre primejdia beaturilor spirtuase și în urmă iarăși câteva glume. Dumineca a treia a fost consacrată exclusiv amintirii lui Șaguna. S'a slujit liturghie dând răspunsurile corul de adulți, elevii școlii au executat „Romănice mult cercată“ în 2 voci, iar pe urmă, în asistența întregului popor s'a săvârșit un parastas. Părintele Manta, a cuvântat țarilor despre Șaguna. După vecernie ședință festivă în sala școlii. Țărănimea a venit în număr extraordinar de mare. S'a executat de elevii școlii 4 cântări în două voci, s'au declamat două poezii alese, iar scriitorul acestor rânduri a vorbit pe înțelesul țărânilor despre Șaguna și creșterea copiilor.

În Dumineca viitoare va ține prelegere harnicul notar *Comaniciu*, din domeniile administrației. Iar în cele două Dumineci până în Crăciun li se va vorbi țarilor noștri din domeniul economiei, potrivit la sfârșitul fiecărei prelegeri bucăți din povestirile noastre populare, poezii, snoave și glume. Totodată s'au cumpărat cărțile ieftine cu povești, glume, sfaturi practice, cari se împart între țărani, pentru dezvoltarea gustului de citit.

I. M.

ȘTIRI.

Domnii abonați ai revistei noastre, rămași în urmă cu achitarea abonamentului, sunt rugați pentru ultima oară, să ție cont de sacrificiile ce-am făcut și să binevoiască a ne achita abonamentul.

E o singură cinste pe lumea asta: aceea a datoriei împlinite... Noi, suntem împăcați în sufletul nostru. E rândul acum al abonaților „Țării Noastre“, rămași în restanță. **Administrația.**

„Ce răspund găganiilor dela „Țara noastră“ insultelor ce li se aduc în foita „Deșteptarea“ a d-lui Vlaicu din Brașov? Ce să răspundă? Iaca mai nimic. Ce-au avut de spus se poate citi în altă parte a revistei. Farmecul unei discuții la nivel principiar cu d-l Măzgăreanu încă nu-i prea ademeneste. În chestia desideratului de-a afla numele corespondentului din Brașov, nu pot fi satisfăcuți războinicii noștri confrăți, fiind aceasta o îndatorire de bun simț, care în redacția revistei „Țara noastră“ e apreciată.

Interesanta scrisoare a domnului protopop Voina trimisă domnului *N. Iorga* e următoarea: „Am citit Nr. 132 din 5 Novembre 1908 al „Neamului Românesc“ în care vorbești despre alegerea de deputat congresual la biserica Sf. Nicolae din Brașov. Trebuie să te compătimesc, de mult am convingerea, că ai sticleți la cap. În rău hal ai ajuns, că toți măgarii te poartă de nas. Fii mai precaut la cele ce scrii, căci dacă astăzi mulți îți zic că ești un nebun, mâne, poi-mâne îți va zice toată lumea. — Brașov, în 5/18 Noemvrie 1908. — Vasile Voina, prot.“

Fără comentariu.

Imbolnăvindu-se d-l *Iuliu Enescu*, unul dintre interpretii principali ai piesei „Casa veche“ de *Theuriet*, Dumineca viitoare, în 20 Decemvrie, se va improviza un concert. Nădăjduim că publicul sibiian va arăta același interes ca și până acum față de aceste frumoase serate.

Zilele trecute a fost promoția de doctor în filozofie „summa cum laude“ a domnișoarei *Eleonora Leményi* care a trecut cu splendid succes examenele la Universitatea din Cluj. D-șoara *Leményi*, fca frunțașului nostru Dr. L. *Leményi* din Sibiu, e cea dintâi Româncă din patrie, investită cu titlul de doctor în filozofie. Teza de doctorat tratează activitatea lui *Bernardin de Saint-Pierre*. — Felicitările noastre.

Duminecă 27 Decemvrie n. e., „Reuniunea Română de agricultură“ din com. Sibiu, al cărui președinte e d-l P. Lucaș iar ca secretar are pe vrednicul nostru prieten d-l Victor Tordășianu, — își va ține adunarea generală ordinară, a XX-a, în comuna Cornățel.

Ca și alte dați, la adunare, pe lângă agențele oficioase, se vor trata și alte afaceri de interes general economic. Sunt invitați toți membrii acestei societăți cum și toți sprijinitorii cazurilor bune.

Un teatru de vară va construi statul Român, în grădina bucureșteană Cismigiu.

† Ana Ludoșan din Apoldul-mare, după lungi și grele suferințe, împărtășită fiind cu sf. Taine, a încetat din viață Duminecă, în 13 Dec. n. în etate de 67 ani. Înmormântarea s'a făcut Marți în 15 Dec. n. la 1 oră d. m. în cim. gr. ort. din Apoldul-mare. O deplâng *George Ludoșan* ca soț, Ana, Ioan și Rafla ca fii.

Ofițeri sârbi chemați sub arme. Ziarul „Pradva“ anunță, că ministrul de războiu a chemat telegrafic la posturile lor, pe toți ofițerii Sârbi, aflători în străinătate.

Prietenia turco-engleză. Guvernul englez a satisfăcut cererile Turciei de a i-se da un amiral englez, care să se ocupe cu reorganizarea flotei turcești.

Dar generos în amintirea iubitorilor răpoși. Binefăcătoarea și generoasa doamnă *Sabina Dr. Bas. Preda* n. *Andreica*, soție de avocat din Sibiu, dăruiește întru vecinica odihnă a fericiților săi părinți *Mihail Andreica* și *Carolina Andreica* n. *Palade*, 100 coroane „fondului Episcopul Nicolae Popea pentru masa învățăceilor meseriași români din Sibiu.“

Profesorul *Majarani* a izbutit a vorbi prin telefon fără sârmă între Roma și Trapani (Sicilia) la 312 mile engleze.

Acuma, întrebându-l un microfon hidrolic, născocit de el, a putut vorbi la depărtare de 600 de mile (peste 1000 de klm.), între Milan și Palermo.

Din Brest se spune că s'a hotărit a se înființa stații de telegrafie fără sârmă, sistem *Lair*, de-alungul țărmului, ca să dea sfaturi vaselor chiar când e negură deasă.

„Rusia și peninsula balcanică“ e titlul unui articol apărut în ziarul rusec „Seara“, din el, aflăm că: 1. Rusia nu pledează nici direct nici indirect pentru un aranjament special între Austria și Turcia. D. *Iswolsky* nu a dat nici odată în numele Rusiei consimțământul la anexarea Bosniei. Rusia stăruie că cestiunea bosniană este internațională și că nu poate fi deslegată decât cu consimțirea tuturor semnatarilor tratatului dela Berlin. Puterile triplei înțelegeri și Italia împărtășesc acest mod de a vedea. 3. În cazul când Puterile ar recunoaște prin conferința proiectată faptul împlinit al anexării, Rusia va cere ca condițiune a consimțirii sale compensații pentru statele balcanice interesate. 4. Rusia este pentru unirea statelor balcanice tinzând la o apropiere cu Turcia. 5. Rusia consideră situațiunea diplomatică a Austro-Ungariei destul de grea. 6. Rusia vede că cel mai bun expedient pentru Austro-Ungaria este de a se supune unei conferințe. Diplomația rusă lucrează în acest sens. Rusia recomandă în mod urgent Serbiei și Muntenegrului rațiune și calm, deoarece Rusia nu se va lăsa în favoarea lor să fie târîță la un război.

O revistă economică din Salonic, publică în numărul său din urmă un interesant studiu asupra agriculturii în Macedonia. În acest studiu se arată că pământul Macedoniei este foarte roditor și se poate lucra cu ușurință.

În ținuturile mai ridicate, atât din cauza naturii solului, cât și din cauza nisipului și a petrișului, agricultura nu poate prospera.

Deoarece populația este săracă și lipsită de orice sprijin, nu-și poate procura instrumentele agricole necesare. Tocmai din cauza aceasta, agricultura se face pe un teren atât de restrâns.

În Salonic s'a înființat acum trei ani o fabrică de mașine agricole. Dar aceasta se ocupă mai mult cu reparații decât cu fabricarea de mașini noi.

În Macedonia sunt moșii frumoase cari — lucrute sistematic — ar aduce venituri colosale. Aceste moșii sunt folosite însă mai mult ca pășuni, sau sunt lăsate în completă părăsire din partea proprietarilor. Cele mai multe se vând pe prețuri mici. Cumpărătorii se găsesc însă anevoe. Cauza eftinirii prețului pământului este a se căuta în împrejurarea că populația este foarte rară, așa că lipsesc brațele de muncă.

Lucrătorii agricoli sunt foarte scumpi.

Pe lângă acestea se mai adaugă lipsa de șosele și drumuri.

Tot atâtea cauze cari împiedecă prosperarea și înflorirea agriculturii în Macedonia.

In chestia Bosniei, ziarul parizian „Le matin“ scrie: In anul 1906 urmau să aibă loc manevre austriace în Bosnia, cu care preilej Franz Iosef și arhiducele de Coroană urmau să fie vizitați de prințul Danilo și de o delegațiune turcă. Ministerul de externe austriac a fost înștiințat că bosniacii nu sunt mulțumiți cu desfășurarea manevrelor în Bosnia și deci s'a renunțat la acest plan. Faptul acesta a supărat pe vremuri pe moștenitorul austriac Mai târziu el a plecat la Ragusa unde se găsea și prințul moștenitor muntegrean Danilo. Publicul jubila, dar ovațiunile se adresau prințului Danilo. Faptul acesta a înfuriat și mai mult pe prințul moștenitor austriac care a stăruit pe lângă baronul Aehrenthal ca să grăbească anexarea Bosniei.

In Belgrad s'a format un comitet de boicotare a mărfurilor austriace. Comitetul central e alcătuit din 12 membri și are subcomisiuni în toate orașele de provincie.

S'au asociat mișcării toți furnizorii, funcționarii dela vămi și lucrătorii din porturi. Boicotul va începe în toată țara în prima zi de Crăciun și se va întinde asupra tuturor mărfurilor austro-ungare.

Comitetul central e în legătură cu comitetele din Salonic și Constantinopol, de unde se deduce că mișcarea de boicotare se află și aci sub conducerea acelora cari au introdus-o în Turcia.

Relațiile dintre Bulgari și tinerii-turci se înăspresc. Presa bulgară de aprobă politica junilor turci.

La rândul lor, ziarele din Constantinopol acuză pe bulgari pentru politica lor de extindere pe teritoriul imperiului. Și această polemică nu e de-o zi de două, ci de când s'a declarat constituția.

Imbrățiserile și urările dela început între Bulgari și Junii-Turci n'au fost decât iluziunea unui moment...

Enver-bey era prieten intim cu Sandanski. Din casa statului Junii-Turci plăteau cheltuelile lui Panița și Sandanski.

Ce e drept Sandanski s'a declarat un prieten al Junilor-Turci și dușman al centraliștilor bulgari cari doreau anexarea Macedoniei la Bulgaria. Dar nici un moment n'a dezis părerea sale cari erau pentru o Macedonia autonomă.

Mai târziu însă Junii-Turci, și aceasta era natural, au părăsit pe Sandanski, au voit să facă o politică pentru mărirea imperiului pe care strămoșii lor l-au cucerit cu sabia.

La aceasta au contribuit mai întâi intrigile grecilor cari nu vedeau cu ochi buni autoritatea micului padișah Sandanski. Pe urmă s'a adăugat și proclamarea independenței bulgare.

Raporturile dintre Junii-Turci și Bulgarii din Macedonia s'au răcit în urma acestui act. Bine înțeles după răceală a venit disprețul reciproc și acum ura.

Alegerile, ca să fim imparțiali, nu s'au făcut cum trebuie. Bulgarilor li-s'a dat mai puțini deputați decât erau în drept să aibă; dar „interese de stat“ „voința națională“ reclamă aceasta.

De când s'au pus la cale tratativele a și început atacul reciproc între ziarele din Sofia și acelea din Constantinopol.

Ziarele bulgărești condamnav șovinismul, „lipsa de tact“, a Junilor-Turci, ziarele acestor din urmă, „incălcările“, „politica de aventuri“, a celor dintâi.

Oricum Junii-Turci au înțeles foarte bine pericolul ce le-ar veni din partea bulgarilor și s'au pus la pază. Bulgarii sunt un popor viguros, războinic în înaltul înțeles al cuvântului. Și ce poate face fanatismul musulman față de vigoarea conștiință și desinteresată?

Bulgarii sunt adoratori ai trecutului lor, conștiința națională la ei e foarte dezvoltată. Generații întregi nu trăesc decât cu gândul că

vor scăpa pe acei ce suferă în Macedonia. Bulgarii de astăzi visează la Macedonia, unde s'a vărsat atâta sânge de al lor. A fost o epopee a revoluțiilor dela 1903 și încoace, și astăzi patriotismul lor, această indiferență cu care privesc viitorul, fiind siguri de prezentul lor, e de admirat.

Unele gazete din țară chiar și unii oameni politici au vorbit de multeori despre un pericol bulgar. Ideea e cât se poate de absurdă. Până când există o Turcie europeană noi n'avem de ce ne teme de ei.

Gândul lor le este mereu acolo la „Macedonia martiră și eroică“, și cine se mai gândește la câteva sate bulgărești din Dobrogea?

Toată puterea bulgarilor de gândire este îndreptată spre acolo, spre țara visătoare și tristă, spre câmpiile locuite de bulgari cari așteaptă mântuire.

Junii-Turci sunt ei mai patrioți, dar conștiința națională în masse nu există. Și ce poate face fanatismul asta în fața unei conștiinți luminate și cunoscătoare de menirea sa?

E o ură veche de rassă, de religie, de suferinți care va crește mereu. Și cine știe dacă bulgarii de astăzi nu vor fi pentru imperiul poliglot al sultanilor, ceea ce au fost Bulgarii evului mediu, pentru imperiul bizantin?...

Tratativele turco-austriace e vorba să fie reluate. Ziarul „Allgemeine Zeitung“, vorbind despre aceste tratative, scrie:

„Aflăm din izvor sigur că marchizul Pallavicini, va face un demers pe lângă Poartă, după care se vor relua tratativele cu Turcia.“

Marchizul Pallavicini a primit noui instrucțiuni din Viena asupra punctului de vedere al Austro-Ungariei.

Se crede în cercurile competente că Poarta va avea dovada sincerității Austro Ungariei și că tratativele odată reluate vor duce la un bun sfârșit.

Scrisori.*)

Declarațiune.

Ca să se știe, pe care profesor și-l tractează d-l director Dr. Pavel Oprea cu ținută

*) Redacția un ia nici o răspundere față de această rubrică. Toată responsabilitatea celor cuprinse aci, privesc direct pe cei ce semnează. N. R.

„bădărană“ în Nr. 49 al „Țării noastre“, anume în punctul 6 al corespondenței sale insuflete de „dragoste frățească“, iată comunic, că s'a scrisul.

Observ însă cu „virtute creștinească“, că meritul „vredniciei“, cu care s'a scos din teasc biroul scrutiniului, eu sincer nu-l doresc altora decât exclusiv tot numai d-lui director Oprea, care-și poate lăsa cu mândrie „judecătii istoriei“ și acest act moral de-al d-sale. Iar ca să poți vede o rusine în nereușita dintre astfel de împrejurări, trebuie să-ți imprumuți mentalitatea caracteristică a d-lui Oprea. „Bădărană“ din poezie e foarte tipică și vrednică de d-l director gimnazial Dr. Pavel Oprea — dacă-mi permiteți — cel Mare!

Sibiu, în 12 Decemvrie 1908.

Dr. Traian Suciu,
profesor în Brad.

Proprietar-editor: OCTAVIAN GOGA.

Red. responsabil: DEMETRU MARCU.

„Casa de păstrare în Mercurea“

societate pe acțiuni.

Primește depuneri spre fructificare cu interese de $4\frac{1}{2}\%$, dela Cor. 1000— în sus pe lângă anunț de 180 zile cu interese de 5% , iar dela suma de Cor. 10,000 în sus cu anunț de 360 zile cu interese de $5\frac{1}{2}\%$.

Interesele după depuneri se capitalizează de 2 ori pe an, și anume la 30 Iunie și 31 Decemvrie st. n.

Darea de interese o plătește institutul separat.

Depuneri și ridicări se pot face și prin poștă.

Acordă împrumuturi pe cambii; cambii cu acoperire hipotecară; obligațiuni cu cavenți; pe ipotecă; credite de cont-curent pe lângă asigurare hipotecară sau hârtii de valoare (acții dela bănci și efecte publice).

Etalonul de interese variaza între $6\frac{1}{2}\%$ — 8% , fără nici o proviziune.

1—4

Direcțiunea.

Banca de asigurare

„TRANSYLVANIA“

— din Sibiu —

intemeiată la anul 1868
în Sibiu, str. Cismădiei Nr. 5 (edificiile proprii).

Fonduri de întemeiere și de rezervă 2.161,399.11 cor.

asigurează în cele mai avantajoase condiții:

contra pericolului de incendiu și exploziune,

edificii de orice fel, mărfuri, mobile, vite, produse economice etc.

asupra vieții

în toate combinațiile: capitaluri pentru cazul morții, asigurări de zestre, de copii, de studii, rente pe viață etc.

Asigurări populare fără cercetare medicală.

Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului scadent la decedare.

Valori asigurate contra incendiului:
95.816.412— coroane.

Capitaluri asigurate asupra vieții:
9.882.454— coroane.

Dela întemeiere s'au solvit:

pentru despăgubiri de incendii 4.484.278.83 coroane,

pentru capitaluri asigurate pe viață 4.028.113.12 coroane.

Oferte și orice informațiuni se pot lua dela: Direcțiune în Sibiu, str. Cismădiei Nr. 5, etajul I, curtea I, și la agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița, Cluj și Oradea-mare, dela subagenții din toate comunele mai mari.